

UDC 378.147:37.091.2:376-056.36
DOI 10.35433/pedagogy.3(118).2024.9

PREPARATION OF THE TEACHER FOR THE SUPPORT OF A CHILD WITH LEARNING DIFFICULTIES: ANALYSIS OF FOREIGN EXPERIENCE

O. S. Shembaretska*

The article outlines the regulatory framework (Regulations on the Inclusive Resource Center (Resolution of the Cabinet of Ministers, July 21, 2021, No. 765 (Appendix 4)) according to which a typology of categories of learning difficulties has been established, namely: intellectual, physical, physiological, educational, socio-adaptive. It is outlined that the concept of "difficulties" is related to one or several types of activities that are included in the "learning" category. Author's own classification of the studied category is proposed and disclosed in detail according to the type of activity in which the child feels the need for help or facilitation of the task: dyslexia, which implies presence of the issues with reading; dyscalculia, which includes difficulties with arithmetic; dysmusia, which deals with the issue of mastering notes; dyspraxia, which deals with the motor mobility issues: dyspensia, which includes problems regarding producing/dealing with the visual arts. The issue of appearance of the above-mentioned problems has been studied, namely the concept of neurodiversity (neurological variations that must be respected and recognized). Research of British scholars indicates that learning difficulties are genetic in nature, thus the probability of inheriting them from parents varies from 20 to 40%. Scientists from Germany, USA, Czech Republic, Italy, and Austria have characterized the peculiarities of each type of learning difficulties and their major indicators. Moreover, researchers from different countries unanimously state that difficulties with a specific type of activity persist even in adulthood, but the degree of their manifestation will depend on properly organized educational support in childhood (primary and secondary school), as well as on the well-chosen corrective classes and measures. Therefore, an important condition for the progressive professional activity of a teacher in the process of their preparation for the support of a child with learning difficulties lies in the process of acquiring corresponding educational competencies.

Keyword: educational difficulties, category of learning difficulties, support, dyslexia, dyscalculia, dysgraphia, dysmusia, dyspraxia, dyspensia.

* Postgraduate Student
Zhytomyr Ivan Franko State University
osikolichka81@gmail.com
ORCID: 0009-0007-2103-0195

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З НАВЧАЛЬНИМИ ТРУДНОЦЬМИ: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

О. С. Шембарецька

У статті окреслено нормативну базу ("Положення про інклюзивно-ресурсний центр" (Постанова Кабінету Міністрів від 21 липня 2021 року № 765 (Додаток 4)) згідно якої розроблено типологію категорій освітніх труднощів: інтелектуальні, фізичні, фізіологічні, навчальні, соціоадаптаційні. Окреслено, що до категорії "навчальні" відносять труднощі пов'язані з одним або декількома видами діяльності. Запропоновано і детально розкрито власну класифікацію досліджуваної категорії відповідно до виду діяльності, при виконанні якої дитина відчуває потребу у допомозі або полегшенні завдання: дислексія – з читанням, дискалькулія – з рахунком, дисграфія – з письмом, дисмузія – з опануванням нот, диспраксія – з руховою мобільністю., диспінсія – з образотворчим мистецтвом та зображувальною діяльністю. Зазначено, що навчальні труднощі можуть бути поодинокими та поширеними (декілька видів труднощів у однієї дитини). Проаналізовано можливі причини виникнення навчальних труднощів, зокрема поняття – нейрорізноманіття (неврологічні варіації, які потрібно поважати і визнавати). Дослідження науковців з Великобританії зазначають, що навчальні труднощі мають генетичний характер, тобто вірогідність успадкування їх від батьків становить від 20 до 40%. Дослідниками Німеччини, США, Чехії, Італії, Австрії охарактеризовано особливості кожного з видів навчальних труднощів та їх ознаки. Науковці різних країн одностайні у рішенні, що труднощі з конкретним видом діяльності зберігаються і у дорослому віці, але ступінь їх прояву буде залежати від правильно організованого освітнього супроводу у дитячому віці (початкова і середня школа), а також від вдало підібраних корекційних занять. Тому важливою умовою прогресивної професійної діяльності вчителя є його підготовка до супроводження дитини з навчальними труднощами у процесі здобуття освітніх компетенцій.

Ключові слова: освітні труднощі, категорія навчальні труднощі, супровід, дислексія, дискалькулія, дисграфія, дисмузія, диспраксія., диспінсія.

Introduction of the issue. Inclusive education, having undergone rapid development, requires pedagogical workers to improve their competence related to providing support to the children with special educational needs (SEN) and learning difficulties (LD).

According to the Regulation on the Inclusive Resource Center (Cabinet of Ministers Resolution No. 765 of July 21, 2021 (Appendix 4), educational difficulties are divided into five categories: intellectual, physical, physiological, educational, and socio-adaptive. Within the scope of this article, we will consider one of these categories, namely the learning difficulties.

In Ukraine, the specified category is insufficiently studied. The analysis of scientific research conducted by domestic scientists indicates that the issue under investigation is revealed superficially and one-sidedly. Inadequate study of the problem leads to a lack of necessary competences among teachers, and therefore makes it impossible for them to

Постановка проблеми. Інклюзивна освіта, набувши швидкого розвитку, вимагає від педагогічних працівників підвищення компетентності, пов'язаної з супроводом дітей з особливими освітніми проблемами в освітній діяльності, зокрема дітей з освітніми труднощами.

Згідно "Положення про інклюзивно-ресурсний центр" (Постанова Кабінету Міністрів від 21 липня 2021 року № 765 (Додаток 4)), освітні труднощі поділяють на п'ять категорій: інтелектуальні, фізичні, фізіологічні, навчальні та соціоадаптаційні. У межах цієї статті розглянемо одну із цих категорій – навчальні труднощі.

В Україні зазначена категорія є недостатньо вивченою. Аналіз наукових досліджень вітчизняних вчених дає розуміння того, що окреслене питання розкрито поверхово, однобічно або з позиції вторинного ускладнення. Недостатня вивченість проблеми призводить до відсутності потрібних компетенцій у вчителів, а отже,

fulfill their professional duties by providing adequate support to the children with learning difficulties in the educational process.

On the other hand, Western countries have vast experience in this area, which led to the need to analyze both theoretical and practical foreign achievements of working with the above-mentioned category of children.

Current state of the issue. The problems of the emergence, development and correction of learning difficulties have been widely studied by scientists from Great Britain, Brazil, Italy, Canada, Belgium, Germany, USA and other countries.

The National Dyslexia Epidemiology Committee Workgroup (Chiara Barbiero, Isabella Lonciari, Marcella Montico and others) reveal levels of dyslexia diagnosis. Moore D. and Jefferson J. studied people who have difficulties with numbers and arithmetic manipulations. British neurophysiologist Professor Brian Butterward investigated the prevalence of dyscalculia, Lorenzini M.V proposed a dysgraphia measurement scale, Monica Teixeira Borges, Luana Celly Silva Aprigio, Cintia Alves Salgado Azoni and Patricia Abreu Pinheiro Crenitte investigated the symptoms of dysgraphia.

Outline of unresolved issues brought up in the article. Since the problem of providing an educational support to a child with learning difficulties is relevant for analysis, development and implementation in Ukraine, it requires the study of foreign experience regarding the theoretical and practical features of diagnosis, principles, methods and techniques of the teacher's pedagogical activity aimed at ensuring the fulfillment of educational needs of the defined categories of children.

Aim of research is to conduct the analysis of foreign experience regarding the understanding of the "learning difficulties" category, its key features and characteristics, as well as to distinguish the specifics of teacher training aimed at fulfilling their professional duties in the process of providing educational aid and support to the children with learning

унеможливає повноцінне виконання ними своїх професійних обов'язків щодо супроводу дітей з навчальними труднощами в освітньому процесі.

Натомість західні країни набули більшого розвитку в зазначеній царині, що зумовило потребу аналізу як теоретичного, так і практичного зарубіжного досвіду роботи з цією категорією дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику виникнення, перебігу та корекції навчальних труднощів широко вивчали науковці Великобританії, Бразилії, Італії, Канади, Бельгії, Німеччини, США та інших країн.

Робоча група Національного комітету з епідеміології дислексії (Chiara Barbiero (К'яра Барб'єро), Isabella Lonciari (Ізабелла Лончіарі), Marcella Montico (Марселла Монтіко) та інші) розкривають рівні діагностування дислексії. D. Moore і J. Jefferson (Д. Мур і Дж. Джефферсон) досліджували людей, які мають труднощі з числами та маніпулювання ними. Британський професор нейрофізіолог Брайан Баттерворд досліджував поширеність явища дискалькулії. M.V. Lorenzini (М.В. Лорензіні) запропонував шкалу виміру дисграфії, Monica Teixeira Borges (Моніка Тейшейра Борхес), Luana Celly Silva Aprigio, (Луана Челлі Сільва Aprigio), Cintia Alves Salgado Azoni (Сінтія Алвес Сальгадо Азоні) та Patricia Abreu Pinheiro Crenitte, (Патрісія Абреу Пінейро Кренітт) – досліджували ознаки дисграфії.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Оскільки проблема супроводу дитини з навчальними труднощами у процесі освітньої діяльності є актуальною для аналізу, опрацювання і впровадження в Україні, вона потребує вивчення зарубіжного досвіду щодо теоретичних і практичних особливостей діагностики, принципів, методів і прийомів педагогічної діяльності вчителя, що спрямована на забезпечення освітніх потреб окресленої категорії дітей.

Метою статті є аналіз зарубіжного

difficulties.

Results and discussion. In our research, we use the "Regulation on the Inclusive Resource Center" Resolution of the Cabinet of Ministers of July 21, 2021 No. 765 (Appendix 4) on the typology of learning difficulties, which states that "...the learning difficulties of children with SEN consist in a limitation or a certain peculiarity of the course of voluntary types of activities of various degrees of manifestation...", thus we conclude that these *difficulties* arise and manifest themselves in the process of studying certain educational discipline(s) (mathematics, reading, writing, etc.) [1].

The **British Dyslexia Association** introduced the term Specific Learning Difficulties (SpLD) that is currently being used to refer to any identified learning difficulties. Based on the analysis of publications on the website of the association [2] and a number of other studies, as well as using the above-mentioned provisions, we can offer our own classification of learning difficulties according to the type of activity in which the child feels the need for assistance, support or facilitation of the task (author's model):

досвіду щодо розуміння категорії "навчальні труднощі", її ключових особливостей і ознак, а також особливості підготовки вчителя до виконання своїх професійних обов'язків щодо супроводу дітей окресленої категорії у процесі навчання.

Виклад основного матеріалу. У нашому дослідженні послуговуємося "Положенням про інклюзивно-ресурсний центр" Постанова Кабінету Міністрів від 21 липня 2021 року № 765 (Додаток 4) щодо типології освітніх труднощів, де вказано, що навчальні труднощі дітей з особливими освітніми потребами полягають в обмеженні або певній своєрідності перебігу довільних видів діяльності дитини різних ступенів прояву. Тобто, ті, що виникають у процесі вивчення певної навчальної дисципліни (математики, читання, письма тощо) [1].

Британська Асоціація Дислексії (British Dyslexia Association), зазначає термін Specific Learning Difficulties, SpLD (специфічні навчальні труднощі). На основі аналізу публікацій сайту асоціації [2], та ряду інших досліджень, а також того послуговуючись зазначеним вище положенням, можемо запропонувати власну класифікацію навчальних труднощів відповідно до виду діяльності, при виконанні якої дитина відчуває потребу у допомозі або полегшенні завдання (авторська розробка):

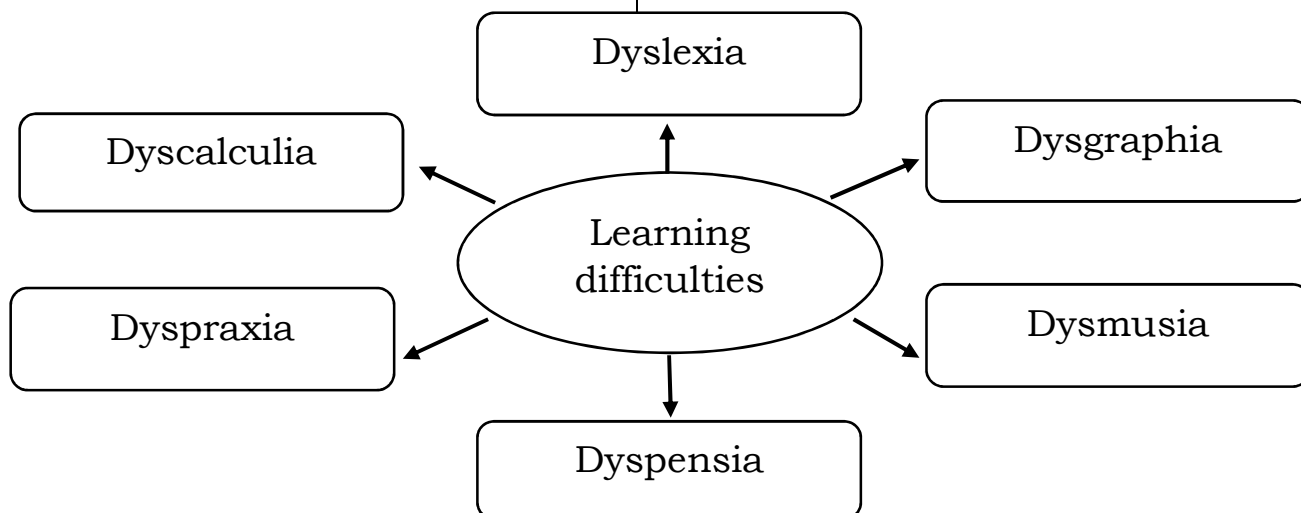

Fig. 1. Types of learning difficulties

Children with learning difficulties, | Діти з навчальними труднощами,

along with students of other categories of SEN and SpLD, need psychological and pedagogical support. Its main goal is to create the most comfortable conditions and environment for adaptation to school and the perception of educational material, as well as to reduce the consequences of a specific characteristic of a child.

According to A. Hall (an honorary consultant in child and adolescent psychiatry at the Emanuel Miller Center and the Royal London Hospital, Great Britain), each of the learning difficulties is a result of the genetic makeup of an individual, which often remained unrecognized and unidentified in the past. Learning difficulties of parents usually coincide with the ones of their children. For example, son of the parents with dyslexia has almost 40% risk of having the same issue, at the same time, the daughter has a 20% risk of inheriting similar disorders [9].

It should be noted that the number of children with learning difficulties constantly grows, thus the formation of additional competencies in the teacher is required to ensure the successfulness of the learning support provided to such students. This gives a major understanding of the need for the teacher to possess the information about the special characteristics of each type of learning difficulty.

Thus, an expert group of the National Committee on the Epidemiology of Dyslexia in the research article "The Submerged Iceberg of Dyslexia: How Many School-Age Children Are Undiagnosed?" conclude that two out of three children aged 8-10 with dyslexia in Italy remain undiagnosed [4]. Therefore, before marking the student a potentially "lazy" individual, the teacher must pay attention to the presence of the indicators of learning difficulties and contact the psychologist of the educational institution as well as the inclusive resource center for a more detailed examination which is called *screening*.

Let's consider the main indicators of learning difficulties, based on foreign experience.

нарівні з учнями інших категорій особливих освітніх труднощів, потребують психолого-педагогічного супроводу. Його основна мета: створення максимально комфортних умов для адаптації до школи та сприйняття навчального матеріалу, а також послаблення наслідків, до яких призводить притаманна певній дитині особливість.

Якість організованого супроводу дитини окресленої категорії залежить від обізнаності вчителя з видом, рівнем, специфікою труднощів конкретної дитини, тобто потребує реалізації особистісного підходу до організації навчально-пізнавальної діяльності, що, в свою чергу, вимагає особливої підготовки педагогічних працівників. Але передовсім, важливою є обізнаність вчителів щодо загальних характеристик навчальних труднощів. Адже, як зазначає А. Холл, **(Елісон Холл** – почесний консультант дитячої та підліткової психіатрії в Центрі Емануеля Міллера та Королівському Лондонському госпіталі, Великобританія), існує сильний генетичний внесок у кожен з них. У минулому вони часто залишалися нерозпізнаними. Батьки можуть пригадувати свої труднощі в школі, які стали причиною раннього закінчення навчання і помічати їх у своїй дитині. Син батька чи матері з дислексією має майже на 40% ризик присутності дислексії, а донька – 20% [9].

Зазначимо, що кількість дітей зазначеної категорії зростатиме і вимагатиме від вчителя додаткових компетенцій у процесі супроводу. Це дає розуміння необхідності володіння вчителем інформацією про особливі характеристики кожного з видів навчальних труднощів.

Так, робоча група Національного комітету з епідеміології дислексії у статті-дослідженні "Занурений айсберг дислексії: скільки дітей шкільного віку не мають діагнозу?" роблять висновок, що двоє з трьох дітей 8-10 років з дислексією в Італії залишаються не діагностованими [4]. Тому вчителю, перш ніж поставити діагноз "лінь", необхідно звернути увагу на наявність ознак навчальних труднощів

Developmental dyslexia (specific reading disability) is defined as an unexpected, specific, and persistent inability to acquire effective reading skills despite adequate intelligence and sociocultural opportunities. According to the British Dyslexia Association (BDA), symptoms vary depending on the age of the child (early, primary school and middle school).

For the younger school age the markers of dyslexia can be the following: slow reading progress; difficulties when decoding combination of letters; difficulties with dividing the word into syllables; incorrectly placing the emphasis; lack of expression when reading and poor comprehension of the text read; hesitant and difficult reading, especially aloud; skipping words while reading or adding extra words; loss of meaning of reading or writing history; difficulties with highlighting the most important points from the passage; low level of written work compared to oral; crossing and repeating words several times, for example wippe, wupe, wier, wipe (cow, crown, crow, gate), which results in chaotic reading performance; confusing letters that look similar, including b/d, p/g, p/q, n/u, m/w (b/v, l/m, n/p, etc.);

Daniel Franklin (Ph.D. in Education, UCLA, Certified Educational Therapist) notes that children with *dysgraphia* have difficulty with most aspects of writing. It develops along a similar trajectory to reading, starting with basic skills such as letter recognition and progressing to more complex skills such as understanding them. From an early age, the child begins to form individual letters, write simple words. Correct writing requires well-developed self-control, as well as other necessary skills [8].

Dr. Peter Chung and Dr. Dilip R Patel (University of California, Los Angeles) point out that writing is a complex process that requires motor coordination, planning and execution. Preschool level of education acquaints the child with the movements necessary for writing letters (for example, primary level – with the elements of writing). By the third grade,

та звернутися до психолога закладу освіти, інклюзивно-ресурсного центру для більш детального обстеження – скрінінгу.

Розглянемо основні ознаки навчальних труднощів, спираючись на зарубіжний досвід.

Дислексія розвитку, або специфічна вада читання, визначається як несподівана, специфічна та стійка нездатність набути ефективних навичок читання, незважаючи на адекватний інтелект і соціально-культурні можливості. Згідно даних Британської асоціації дислексії ознаки різняться, залежно від віку дитини (ранній, молодший шкільний і середній вік).

Якщо взяти за основу молодший шкільний вік, то маркерами дислексії можуть бути: повільний прогрес читання; важке поєднання букв; труднощі з поділом слова на склади; неправильне наголошення; відсутність експресії при читанні та погане розуміння; нерішуче і важке читання, особливо вголос; пропуск слів під час читання або додавання зайвих; втрата сенсу читання або написання історії; труднощі з виділенням найважливіших моментів з уривку; низький рівень письмової роботи порівняно з усним; створення безладної роботи з багатьма закресленнями та повторенням слів кілька разів, наприклад wipre, wure, wier, wipre (корова, корона, ворона, ворота); плутання букв, які виглядають схожими, зокрема b/d, p/g, p/q, n/u, m/w (б/в, л/м, н/п тощо);

Daniel Franklin (Деніел Франклін, доктор філософії у галузі освіти Каліфорнійського університету в Лос-Анджелесі, сертифікований педагогічний терапевт) зазначає, що діти з *дисграфією* відчувають труднощі з більшістю аспектів письма. Воно розвивається за схожою траєкторією, як і читання, починаючи з базових навичок, таких як розпізнавання літер, і до складних – до їх розуміння. З раннього віку дитина починає формувати окремі букви, писати прості слова. Правильне письмо вимагає добре розвинутого контролю над собою, а також наявності інших потрібних навичок [8].

Peter Chung and Dilip R Patel (доктор Пітер Чанг і доктор Діліп Р. Пател

the writing of most children is reduced to automaticity, which, unfortunately, is uncharacteristic for a child with dysgraphia.

Virginia Berninger (professor emeritus of the UW College of Education) notes that writing difficulties affect 10-30% of children. They can be perceived by teachers as the markers of "laziness" and "untidiness" [7].

There is no consensus regarding the criteria for diagnosing dysgraphia, but there are signs and indicators that the teacher should pay attention to, namely: illegible handwriting; reduced writing speed; discrepancy between verbal IQ and spelling literacy. In addition, the grip of the pencil, the force of pressure, and the presence of tremors should be considered as well.

Liane Kaufmann (UMIT – Private University of Health Sciences, Medical Informatics and Technology, Institute of Applied Psychology in Tyrol, Austria) and Michael von Aster (Department of Child and Adolescent Psychiatry, DRK-Kliniken Berlin Westend and MR-Center, University Children's Hospital Zurich, Switzerland) identify *dyscalculia* as a difficulty in acquiring basic arithmetic skills that is not explained by low intelligence or insufficient schooling. Scientists indicate that almost 5% of elementary school students show signs of *dyscalculia*.

Stefan Haberstroh and Gerd Schulte-Körne (Department of Child and Adolescent Psychiatry, Psychosomatics and Psychotherapy, University Hospital, LMU Munich) estimate the prevalence of *dyscalculia* at the level of 3-7% and note that it increases the risk occurrence of concomitant mental disorders. The researchers also highlight the characteristic features of the outlined type of disorder: difficulties in processing numbers and values; difficulties with basic arithmetic operations (addition, subtraction, multiplication, division, comparison, etc.) and with complex mathematical tasks [13].

Dyspraxia is identified as a specific disorder of dexterity, coordination of movements and actions. Affected children are slow, clumsy, inept, do not like

Каліфорнійський університет Лос Анджелес) зазначають, що письмо - це складний процес, який потребує моторної координації, планування і виконання. Дошкільна ланка освіти знайомить дитину з рухами, необхідними для написання букв, початкова ланка – з елементами письма. До третього класу письмо більшості дітей доводиться до автоматизму, що не притаманне дитині з дисграфією.

V.W. Berninger (Вірджинія Бернінгер, почесний професор UW College of Education) зазначає, що проблеми труднощів письма поширюються на 10-30% дітей. Вони можуть сприйматися вчителями не тільки "лінивими", але й "неохайними" [7].

Щодо критеріїв діагностики дисграфії єдиної думки немає, але існують ознаки, на які варто звернути увагу вчителю: нерозбірливий почерк; знижена швидкість письма; розбіжність між вербальним IQ і орфографічною грамотністю. Окрім того, слід враховувати хватку олівця, силу натиску, наявність тремору.

Liane Kaufmann та Michael von Aster (Ліана Кауфман UMIT — Приватний університет наук про здоров'я, медичної інформатики та технологій, Інститут прикладної психології в Тіролі, Австрія та Майкл фон Астер відділення дитячої та підліткової психіатрії, DRK-Kliniken Berlin Westend та MR-Center, Університетська дитяча лікарня Цюріха, Швейцарія) відзначають *дискалькулію* як труднощі з набуттям основних арифметичних навичок, які не пояснюються низьким інтелектом або недостатньою шкільною освітою. Науковці зазначають цифру 5%, коли говорять про поширеність *дискалькулії* серед учнів початкової школи.

Stefan Haberstroh та Gerd Schulte-Körne (Штефан Хаберштро та Герд Шульте-Керне, відділення дитячої та підліткової психіатрії, психосоматики та психотерапії, Університетська лікарня, LMU Мюнхена) оцінюють поширеність *дискалькулії* на рівні 3-7%, а також зазначають, що вона підвищує ризик виникнення супутніх психічних розладів. Також дослідники виділяють характерні ознаки окресленого

manual labor and physical activity. Manifestations of impaired motor function are reflected in reading, writing, drawing and speaking (delayed speech development). Since dyspraxia involves clumsiness in the coordination of movements, its manifestation is clearly observed in sports and active games (throwing and catching a ball, assembling Legos and other blocks), as well as in physical activities such as buttoning, tying shoelaces, riding a bicycle, getting dressed, putting on shoes, etc.

Dysmusia manifests itself as a difficulty in perceiving musical notation. Czech researchers M. Bartonova and M. Vitkova stated that this is a disorder of perception and acquisition of musical skills. A child with *dysmusia* experiences issues maintaining and reproducing a rhythm, remembering a melody, and distinguishing between tones. Difficulties in writing and reading notes in music notebooks are associated with *dysgraphia* and *dyslexia* [6].

This disorder can remain unnoticed during life if the individual doesn't interact with music-related paperwork. However, the presence of *dysmusia* does not mean that the world of music is forever closed for a person. A child with *dysmusia* will never be able to play notes, but can sing, play instruments that do not require notes (for example, drums).

A student with *dysmusia* may also become a keyboardist or guitarist, despite the need to use notes. This is mainly facilitated by the desire of both the child him/herself and the teacher, who can provide adequate learning support despite the complexity of the goals. Thus, a child can perceive and reproduce the sequences of actions by eye, without the necessity to understand the notes/corresponding specific documentation.

Czech scientists have described such a type of learning difficulties as *dyspensia*, which is identified as a specific drawing disorder. The affected individual experiences problems with the light motor activity, including issues with sensory and spatial perception. *Dyspnea* has a lot in common with *dysgraphia*. Clumsiness is

виду особливостей: труднощі в опрацюванні чисел і величин; труднощі з основними арифметичними операціями (додавання, віднімання, множення, ділення, порівняння тощо) та з подальшими математичними завданнями (посилаються зі збільшенням складності) [13].

Диспраксія це специфічне порушення спритності, координації рухів і дій. Такі діти повільні, незграбні, невмілі, не люблять праці та фізичної активності. Прояви порушення рухової функції відображаються на читанні, письмі, малюванні та говорінні (сповільнений розвиток мовлення). Оскільки диспраксія передбачає незграбність у координації рухів, недоліки виявляються в спортивних змаганнях та іграх (кидання та ловля м'яча, збирання лего та інших кубиків), а також у такій фізичній діяльності як застібання гудзиків, зав'язування шнурків, катання на велосипеді, одягання, взування тощо.

Дисмузія – проявляється як складність сприйняття нотної грамоти. Чеськими дослідниками М. Бартоновою і М. Вітковою зазначено, що це порушення сприйняття та набуття музичних навичок. Дитині з дисмузією важко підтримувати та відтворювати ритм, запам'ятовувати мелодію та розрізняти тони. Труднощі запису нот у нотних зошитах і їх читання пов'язані з дисграфією і дислексією [6].

Ця "особливість" може бути непоміченою протягом життя, якщо не спробувати займатися музикою. Та наявність дисмузії не означає, що світ музики для людини зачинений назавжди. Дитина з цією особливістю ніколи не зможе грати по нотах, але може співати, грати на інструментах, які не вимагають нот (наприклад на барабанах).

Дитина з дисмузією може також бути музикантом-клавішником чи гітаристом, не дивлячись на потребу користуватися нотами. Головним чином цьому сприяє бажання, як самої дитини, так і вчителя, який розуміючи усю складність буде йти до мети. Маленький музикант може сприймати все на око, тобто неодноразове повторення програвання потрібного музичного твору.

especially manifested in the transfer of colors, as well as in the projection of a visually perceived image into a cartoon expression. The drawing is simple, poor, full of clumsy expressions and combinations of colors in the picture [6].

The British Dyslexia Association uses the term "neurodiversity" to define the causes of learning difficulties. Its purpose is to point out the neurological variations that need to be respected and recognized, as well as to counteract negative social perception, and establish self-awareness of people of different neurotypes as they are.

Pupils with learning difficulties need a special approach to educational activities. It is scientifically proven that such children don't have any intellectual issues and/or disorders, but at the same time, they cannot complete the full scope of educational programs in all subjects and require support and assistance.

Learning difficulties can be isolated or widespread (several types of difficulties in one child). Dyslexia and dysgraphia, dysgraphia and dyscalculia are often combined, and all of them can become secondary difficulties with dyspraxia.

The presence of dyslexia and dyscalculia leads to misunderstanding of the teacher's explanations, a large number of errors, and, in some cases, even complete inability to perform certain educational tasks. Insufficient formation of the child's psyche can cause fears, inattention, quick fatigue, low self-esteem and motivation to study [12].

Research conducted in the UK stated that 70-90% of graduates with learning difficulties dropout of high school, which results in lack of their self-realization and poor future employment prospects. Children with learning difficulties are twice as likely to develop depression in adulthood than those without them (according to the National Center for Research and Development of Adult Literacy and Numeracy, London) [10].

Conclusions and research perspectives. The result of our research allows us to draw conclusions that, according to the laws of Ukraine and corresponding legal framework, "learning

Також чеськими науковцями описано такий вид навчальних труднощів як *диспінсія* – це специфічне порушення малювання. У дитини існують проблеми з незначним розладом моторики, сенсорного та просторового сприйняття. Диспінсія має багато спільного з дисграфією. Незграбність проявляється особливо в передачі кольорів, перенесенні візуально сприйнятого зображення в мультяшний вираз. Креслення просте, бідне, сповнене незграбних виразів і поєднань кольорів у малюнку [6].

Визначаючи причини освітніх труднощів, Британська Асоціація Дислексії вживає термін – *нейрорізноманіття*. Його призначення – вказати на неврологічні варіації, які потрібно поважати і визнавати, протидіяти негативному соціальному сприйняттю, самоусвідомленню людей різних нейротипів такими, якими вони є.

Учні з навчальними труднощами потребують спеціального підходу до здійснення освітньої діяльності. Варто зазначити відсутність інтелектуальних труднощів у цих дітей, але водночас повний обсяг освітніх програм з усіх навчальних предметів вони не можуть виконувати і потребують супроводу, допомоги.

Навчальні труднощі можуть бути поодинокі і поширені (декілька видів труднощів у однієї дитини). Часто поєднуються дислексія і дисграфія, дисграфія і дискалькулія і всі вони можуть стати вторинними труднощами при диспраксії.

Наявність дислексії та дискалькулії призводить до нерозуміння пояснень вчителя, великої кількості помилок, а іноді й повної нездатності виконання певних завдань. Недостатня сформованість психіки дитини може породжувати страхи, неухважність, швидко втомлюваність, знижену самооцінку і мотивацію до навчання [12].

Проведене у Великобританії дослідження засвідчило, що 70-90% випускників, що мають навчальні труднощі, залишають навчання по закінченню середньої школи. Наслідком цього є недостатня реалізованість, відсутність кращої роботи у подальшому.

difficulties" are identified as one of the five categories of educational difficulties that arise in a child during the learning process. They consist in limiting the perception of one or more educational subjects. We justified the classification of the outlined category into 6 types: dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, dyspraxia, dysmusia and dyspnesia, and provided a brief description, markers and signs of each type of learning difficulties based on research conducted by the scientists in Europe and the USA. It is noted that affected children do not suffer any intellectual disabilities, and therefore, they are capable of achieving corresponding educational goals if they are provided with properly selected learning methods, technologies and supplementary educational means.

Analysis of foreign sources proved that learning difficulties do not disappear with age, but their impact can be mitigated by application of corresponding knowledge of their specific features and characteristics, as well as considering all the individual peculiarities of every particular child.

Comparing the Ukrainian and foreign experience, we can conclude that our country occupies a disadvantageous position regarding the study of the peculiarities of learning difficulties. Based on these assumptions, the development of methodological recommendations for supporting children with learning difficulties during the educational process and their implementation in educational institutions of Ukraine is included in the prospects for further research.

У дітей з навчальними труднощами удвічі зростає імовірність розвитку депресій у дорослому віці ніж у тих, що їх не мають (за даними Національного центру досліджень і розвитку грамотності та лічби дорослих, Лондон) [10].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Здійснене нами дослідження дозволяє зробити висновки про те, що згідно Законодавства України "навчальні труднощі" є однією з п'яти категорій освітніх труднощів які виникають в дитини у процесі навчання. Вони полягають в обмеженні сприймання одного або декількох навчальних предметів. Нами обґрунтовано класифікацію окресленої категорії на 6 видів: дислексія, дисграфія, дискалькулія, диспраксія, дисмузія і диспінсія та наведено коротку характеристику і ознаки кожного виду навчальних труднощів на основі досліджень науковців країн Європи та США. Зазначено, що ці діти не мають інтелектуальних порушень, а тому за умови правильно підібраних методів і технологій навчання, збільшення часу, впровадження корекційних занять вони можуть досягати гарних результатів.

Аналіз зарубіжних джерел довів, що навчальні труднощі не зникають з віком, але їх можливо послабити. Для цього потрібно знати характеристику кожного з них і враховувати усі аспекти особливостей конкретної дитини.

Порівнюючи український і закордонний досвід можемо зробити висновок, що Україна займає не вигідну позицію щодо дослідження особливостей навчальних труднощів. Виходячи з цих міркувань, до перспектив подальших розвідок віднесено розробку методичних рекомендацій щодо супроводу дітей з навчальними труднощами у процесі навчання і їх впровадження в закладах освіти України.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 lypnia 2021 r. № 765 "Pro vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo orhanizatsii navchannia osib z osoblyvymy osvithnyimi potrebamy"* [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 21, 2021, No. 765 "On Amendments to Certain Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine Regarding the Organization of Training of Persons with Special Educational Needs"]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

2. British Dyslexia Association. Retrieved from: <https://www.bdadyslexia.org.uk/dyslexia> [in English].
3. American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*, 4th edn. APA. [in English].
4. Barbiero, C., Lonciari, I., Montico, M., Monasta, L., Penge, R., Vio, C., et al. (2012). The Submerged Dyslexia Iceberg: How Many School Children Are Not Diagnosed? *Results from an Italian Study*. PLoS ONE 7(10): e48082. Retrieved from: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0048082> [in English].
5. Bartonova, M. (2012). *Specifické poruchy učení. Text k distančnímu vzdělávání*. 342. publikace. Brno: Paido, ISBN 978-80-7315-232-1 [in German].
6. Bartonova, M., & Vitkova, M. (2007). Strategie ve vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. *Texty k distančnímu vzdělávání*. 268. publikace. Brno: Paido, ISBN 978-80-7315-158-4 [in German].
7. Berninger, V.W. (2008). Defining and differentiating dysgraphia, dyslexia, and language learning disability within a working memory model. In: Mody, M, Silliman, E.R., eds. *Brain, behavior, and learning in language and reading disorders*. New York: Guilford, 103-134 [in English].
8. Daniel Franklin. *PhD Helping Your Child with language-based learning disabilities. Strategies to succeed in school and life with Dyslexia, Dysgraphia, Discalculia, ADHD and Processing disorders* [in English].
9. Hall, A. (2008). Specific learning difficulties. *Psychiatry*, 7(6), 260-265. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.mppsy.2008.04.009> [in English].
10. Parsons, S, Bynner, J. (2005). *National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy*. London: Does numeracy matter more? [in English].
11. Ramirez, C. (2011). Learning problems at school. *Pedagogical Horizons*, 3(1), 43-51. Retrieved from: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4777933> [in English].
12. Schulte-Körne, G. (2010). The prevention, diagnosis, and treatment of dyslexia. *Dtsch Arztebl Int.*, 107, 718-727 [in English].
13. Stefan Haberstroh, Gerd Schulte-Körne. (2019). *The Diagnosis and Treatment of Dyscalculia*. DOI: 10.3238/arztebl.2019.0107 [in Ukrainian].
14. Schulte-Körne, G. (2016). Mental health problems in a school setting in children and adolescents. *Dtsch Arztebl Int.*, 113, 183-190 [in Ukrainian].

Received: July 31, 2024
Accepted: August 16, 2024